

УДК 330:101.22

Скрипник Ю.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів факультету економіки і менеджменту
Сумського національного аграрного університету

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AN AGRICULTURAL ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сутність інвестиційної привабливості підприємств. Досліджено методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств, визначено їх переваги та недоліки. Визначено критерії прийняття рішень щодо доцільності інвестування. Розроблено показник рівня інвестиційного потенціалу. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вирішення практичних проблем щодо вдосконалення функціонування та оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, рейтинг, регресійний аналіз, сільськогосподарські підприємства.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность инвестиционной привлекательности предприятий. Исследованы методики оценки инвестиционной привлекательности предприятий, определены их преимущества и недостатки. Определены критерии принятия решений относительно целесообразности инвестирования. Разработан показатель уровня инвестиционного потенциала. Полученные результаты исследования являются основой для решения практических проблем относительно усовершенствования функционирования и оценки инвестиционной привлекательности аграрных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, рейтинг, регрессионный анализ, сельскохозяйственные предприятия.

ANNOTATION

In the article the essence of investment attractiveness of enterprises and the factors that affect it. Studied methods of evaluation of investment attractiveness of enterprises, to determine their advantages and disadvantages. Decision-making factors for investors in terms of the feasibility of financing enterprises are defined. Indicators of the investment potential are identified. The got results of research are soil for the decision of practical problems in relation to perfection of functioning and investment attractiveness of agrarian enterprises.

Keywords: investments, investment attractiveness, rating, regression analysis, agricultural enterprises.

Постановка проблеми. Трансформація аграрної економіки до сучасних умов господарювання докорінно змінює підходи до вирішення багатьох економічних проблем і насамперед тих, що зв'язані з проблемами кредитування та інвестиційного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Прийнята в Україні модель ринкових відносин в АПК не забезпечила формування ефективних економічних відносин, привела до спаду виробництва, різкого погіршення соціальних умов сільських товаровиробників незалежно від обраної ними форми власності і господарювання. Низький рівень кредитоспроможності та інвестиційної привабливості аграрних формувань негативно впли-

ває на їх можливості в плані доступу до кредитних та інвестиційних ресурсів.

Серед маси причин різного характеру, що викликали таке становище, найбільш складною і донині актуальною є недостатність фінансових ресурсів. Для повноцінного функціонування аграрного товарного виробництва необхідні значні ресурси інвестицій, за допомогою яких можна вирішити проблему придбання техніки, сировини, устаткування, впровадження і вдосконалення технологій. Інакше кажучи, галузі потрібні значні фінансові вливання, і в даному ракурсі постає проблема залучення інвесторів, які будуть досконало оцінювати об'єкти майбутніх грошових вкладень, тобто підприємства АПК.

На прийняття інвестиційного рішення вирішальний вплив виявляє поєднання таких чинників, як інвестиційні очікування та фінансові ризики. Мова йде про маржинальну привабливість об'єкта інвестування та можливі негативні передумови зовнішнього і внутрішнього характеру. Протистояти зовнішнім чинникам впливу потенційний інвестор навряд чи зможе, а от мінімізувати інвестиційні ризики, що йдуть безпосередньо від об'єкта інвестування, цілком можливо. У цьому плані важливе місце займатиме використання відповідних методів інвестиційного менеджменту, які дадуть можливість об'єктивно оцінити об'єкт із точки зору привабливості та надійності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі проблема інвестиційної привабливості досліджується досить широко, що підтверджується наявністю значної кількості публікацій. Методичні підходи стосовно даної теми відображаються в працях таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Е. Хансена, Р. Хоутрі, В.Г. Андрійчук, С.І. Басалай, І.О. Бланк, Н.Ю. Захарова, М.Н. Крейніна, П.А. Фомін, Г.О. Харламова, Л.І. Хоружій, К.А. Щиборщ.

Стосовно аграрного сектору поняття інвестиційної привабливості серед авторів не має одностайного трактування і не повною мірою враховуються специфічні особливості сільськогосподарства як галузі. Також мало уваги приділено використанню інтегральних методів оцінки, детермінованого моделювання, кореляційно-регресійного аналізу.

Мета статті полягає в розгляді теоретичних положень і розробці методичних підходів до вдосконалення оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств на основі рейтингового підходу з урахуванням галузевих особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінюючи інвестиційну привабливість господарського суб'єкта, як правило, потенційні інвестори передусім звертають увагу на таке: компанія повинна бути прибутковою, мати гарний продукт, свою частку ринку, досить обґрунтовані перспективи зростання доходів – від середньострокових до довгострокових – і добре розроблену всеосяжну фінансову стратегію; крім того, вона повинна управлятися компетентною групою керівників і мати достовірну ринкову ціну.

Науковий інтерес до проблеми оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства змушує звернутися до аналізу існуючого теоретичного матеріалу.

Поняття інвестиційної привабливості трактується з різних позицій. Це може бути оціночне прогнозування потенційного інвестора; оцінка комерційним банком доцільності й умов кредитування, визначення надійності існуючих та перспективних контрагентів і, нарешті, самооцінка суб'єктом господарювання власних можливостей в плані фінансового стану і кредитоспроможності.

І.О. Бланк розглядає інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику окремих підприємств – потенційних об'єктів майбутнього інвестування – з позицій перспектив розвитку, збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості. Вчений розглядає оцінку потенційних і перспективних об'єктів інвестування за допомогою методів маркетингового і фінансового аналізу і формування інтегрованого узагальнення результатів оцінки [1].

С.І. Басалай та Л.І. Хоружий визначають інвестиційну привабливість господарського суб'єкта як сукупність характеристик, що дає змогу інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій більш привабливий. У загальному вигляді дане визначення відображає сутність проблематики, але автори розглядають дане трактування в плані оцінки кредитоспроможності позичальника комерційного банку, де за допомогою інвестиційної привабливості можна класифікувати позичальників і розбивати їх на групи залежно від цілей кредитора. Виходячи з цього, вони доповнюють дане поняття: «Інвестиційна привабливість – це сукупність значень певних показників формальної і неформальної оцінок різних аспектів діяльності позичальника» [2].

Слід погодитися з К. Щиборщ, що «деякої абстрактної категорії «інвестиційна привабливість підприємств» в економіці не існує», і на це автор приводить кілька причин.

По-перше, для потенційного кредитного інвестора (банку) і потенційного інституціонального інвестора (акціонера, партнера у спільному підприємстві) поняття «інвестиційна привабливість» має різний зміст. Якщо для банку основним пріоритетом у розгляді привабливості підприємства є його платоспроможність (тому що банк зацікавлений у своєчасному поверненні основної суми грошей і виплаті відсотків і не бере участь у прибутку від реалізації проекту), то для інституціонального інвестора акценти зміщаються у бік ефективності господарської діяльності реципієнта (рентабельність активів (капіталу), рентабельність продажів).

По-друге, особливе значення має передбачувана сума інвестування. Для капітальних укладень існують такі показники, як чиста поточна вартість (net present value, NPV) і внутрішня норма рентабельності (internal rate of return, IRR). У цьому зв'язку особливе значення має позиція інвестора стосовно розгляду інвестиційної привабливості підприємств. Якщо завдання розгляду полягає в тому, щоб оцінити привабливість різних підприємств на предмет розміщення фіксованого розміру інвестицій, то основним показником буде чиста поточна вартість. Якщо мова йде про диверсифіковані вкладення з можливістю варіювання суми фінансування, то пріоритет віддається показнику внутрішньої норми рентабельності.

По-третє, необхідно чітко розрізняти поняття абсолютної та відносної інвестиційної привабливості підприємств. Поняття «абсолютна привабливість» відноситься до розгляду конкретного, чітко специфікованого інвестиційного проекту. У цьому випадку інвестиційна привабливість підприємства в абсолютному значенні позитивна, коли NPV за весь амортизаційний цикл вище 0. Поняття «відносна інвестиційна привабливість» завжди припускає базу порівняння [3].

Інвестиційна привабливість, за визначенням М.М. Крейніної, залежить від показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Але якщо звучити проблему, інвесторів цікавлять показники, що впливають на прибутковість капіталу господарюючого суб'єкта, курс акцій, рівень виплачуваних дивідендів [4].

Узагальнюючи вищезазначене зауважимо, що здебільшого проблема оцінки інвестиційної привабливості господарського суб'єкта розглядається в ракурсі прогнозування віддачі інвестицій та попередження можливих фінансових ризиків, що безпосередньо відноситься до певного інвестиційного проекту, і за основу береться сума інвестицій, платоспроможність об'єкта інвестування та очікувана віддача від грошових укладень. Погоджуючись з аргументацією авторів, зазначимо, що стосовно аграрного сектору не менш важливою буде оцінка об'єкта інвестицій у плані його потенціальних можливостей з урахуванням фінансової стійкості.

Виходячи з цього, можемо визначити інвестиційну привабливість сільськогосподарського

підприємства як здатність його природного, виробничого та фінансового потенціалу ефективно освоїти вкладені кошти та забезпечити їх віддачу на протязі визначеного періоду.

Стосовно оцінки й обґрунтування інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта в економічній літературі залежно від цілей дослідження переважно простежуються два загальних напрями:

1) аналіз фінансового становища підприємства та його діяльності за минулий період;

2) власне фінансове планування інвестора, або, інакше кажучи, фінансове проектування (проводиться як для абсолютно нових інвестиційних проектів, так і для діючих підприємств, якщо вирішується питання про інвестування в них).

Виходячи з цього, найчастіше зустрічається стандартний перелік напрямів оцінки інвестиційної привабливості господарських суб'єктів, що традиційно зводяться до їх порівняльної оцінки, у процесі якої виконуються такі завдання: зовнішня діагностика фінансово-економічної діяльності і стратегії; порівняльний аналіз агрегованих балансів; динаміка і структура вартості майна; джерела формування майна; діагностика і прогнозування стратегії залучення позикових коштів; діагностика гнучкості стратегії розвитку виробництва і розподіл прибутку; діагностика і прогнозування фінансової стійкості; діагностика і прогнозування платоспроможності підприємства; аналіз фінансової міцності (беззбитковості); динаміка фінансово-економічних показників і рекомендації щодо забезпечення стабільності підприємства; загальна оцінка інвестиційної привабливості підприємств.

У сільському господарстві, для якого характерна особлива специфіка, у плані інвестиційної привабливості нині більш актуальною проблемою слід уважати не підходи до визначення майбутніх доходів, а методологію оцінки самого підприємства як об'єкта інвестицій. Окрім того, дану проблему можна розглядати в розрізі взаємовідносин аграрних формувань із суб'єктами виробничої та фінансової інфраструктури (існуючі та потенційні контрагенти, комерційні банки, страхові компанії).

Серед маси методичних підходів однією з найбільш поширених є Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Вона розроблена за ініціативою керівництва Агентства з питань банкрутства відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р., Наказу Президента України «Про утворення Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій» від 17 червня 1996 р. та Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 р. Мета застосування цієї методики – на основі визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств та організацій забезпечити прискорення

реалізації інвестиційних проектів, заохотити до здійснення інвестицій вітчизняних та іноземних підприємців, надати методичну допомогу спеціалістам, які займаються розробкою заходів із проведення оздоровлення виробничої сфери [5].

Як справедливо зазначає Н. Захарова, зазначена Методика не враховує галузеву специфіку діяльності і не відповідає сучасним формам фінансової звітності суб'єктів господарювання. Крім того, для розрахунку пропонується досить значний перелік показників, що знижує оперативність отримання кінцевого результату; відсутня шкала інтегральних показників, за якою можна було зробити висновок щодо якісного рівня інвестиційної привабливості [6].

Методичні підходи різних авторів мають аналогічні вади: не враховують галузеву специфіку, базуються на громіздких багатofакторних моделях, звужують коло аналітичної оцінки. Звідси виникає потреба в розробці рейтингового узагальнюючого показника, який би давав можливість оперативно та об'єктивно оцінити інвестиційну привабливість підприємства та відібрати з певної їх кількості найбільш надійний потенційний об'єкт інвестування.

Для визначення інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства на основі рейтингової оцінки необхідно використовувати комплексний підхід і брати до уваги певну сукупність показників. Під час розробки та впровадження рейтингових обмежень автором проводився аналіз чотирьох груп показників, що в поєднанні комплексно характеризують інвестиційну привабливість з урахуванням особливостей галузі.

1. Виробничий потенціал. Аналіз останніх публікацій, присвячених проблемам оцінки потенціалу підприємства, дає змогу виділити найбільш вдале, на нашу думку, його визначення, запропоноване П.А. Фомініним і М.К. Старовойтовим, відповідно до якого під виробничим потенціалом підприємства варто розуміти відношення, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого виробничого результату за найбільш ефективного використання ресурсної бази [7]. У даному ракурсі потенційного інвестора буде цікавити якість ресурсів та їх використання, тому для оцінки виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства ми пропонуємо такі показники:

1.1. Якість землі в балах. Зважаючи на особливості сільського господарства як галузі, зауважимо, що поряд з якістю активів, що передусім цікавлять потенційного інвестора і виступають в ролі об'єкта купівлі-продажу, безпосередній інтерес викликає наявність земельних угідь та їхня якість. Важливість даного факту пояснюється утворенням диференціальної земельної ренти, яка являє собою величину додаткового доходу від використання земельної ділянки залежно від її якості і місця розташування. На відміну від усіх звичайних

засобів виробництва, що під впливом попиту виготовляються в потрібній кількості, земля не створюється людьми, її кількість обмежена. Фіксований характер пропозиції землі означає, що попит виступає єдиним чинником, що визначає земельну ренту, а вирішальним моментом у формуванні попиту на землю є її якість та місцезнаходження.

1.2. Приріст віддачі сільськогосподарських угідь. Разом з якістю земель інвестора буде цікавити результат їх використання, який можна визначити виходом виручки від реалізації продукції на один гектар площі. Позитивні темпи приросту підвищують інвестиційну привабливість підприємства.

1.3. Приріст продуктивності праці. Визначається виходом виручки на одного працівника і характеризує якість робочої сили підприємства.

1.4. Знос основних засобів. Показник зносу залежить від прийнятої методики нарахування амортизаційних відрахувань і не відображає повною мірою фактичного зносу основних засобів, що відбувається через такі причини, як темпи інфляції, стан кон'юнктури і попиту, правильність визначення корисного терміна експлуатації основних засобів і т. д. Однак, незважаючи на недоліки та певну умовність показника зносу, він має суттєве аналітичне значення. За деякими оцінками, значення коефіцієнта зносу більше 50% вважається небажаним. Поряд із цим величина даного показника свідчить про наявність або відсутність проблем, пов'язаних із накопиченим зносом основних виробничих фондів. У цьому змісті саме накопичений знос, його розмір є своєрідним показником успіху на ринку засобів праці. Даний показник визначається відношенням суми зносу основних фондів до їх початкової вартості.

2. Потенціал ділової активності підприємства традиційно характеризується показниками оборотності фінансових ресурсів, які визначаються відношенням виручки до певної їх частини:

2.1. Віддача основних засобів (фондовіддача).

2.2. Віддача власного капіталу.

2.3. Оборотність оборотних активів.

3. Фінансовий потенціал являє собою можливість підприємства в плані фінансової стійкості та доступу до позикових фінансових джерел і визначається такими фінансовими коефіцієнтами:

3.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокових зобов'язань зможе погасити підприємство найближчим часом за рахунок коштів на різних рахунках і в короткострокових цінних паперах. Даний фінансовий коефіцієнт розраховується як відношення найбільш ліквідних активів до короткострокових зобов'язань.

3.2. Коефіцієнт покриття показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство зможе погасити, мобілізувавши всі оборотні кошти. Даний фінансовий коефіцієнт розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань.

3.3. Коефіцієнт автономії (концентрації капіталу). Характеризує частку власного капіталу в сумарних пасивах підприємства. Чим вище значення коефіцієнта, тим більше підприємство є фінансово стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх кредитів. Максимальне значення показника (1) означає, що засновники цілком фінансують своє підприємство. Високе значення показника свідчить про можливість підприємства залучати позикові кошти на більш вигідних умовах (більш «дешеві» кредити). Низьке значення говорить про велику частку позикових коштів у пасиві, що робить підприємство фінансово хитливим і погіршує ефективність діяльності, тому що на обслуговування позикового капіталу відволікаються значні кошти з прибутку підприємства. Коефіцієнт автономії розраховується як відношення власного капіталу до загальної суми активів (валюти балансу).

3.4. Частка нагромадженого капіталу визначається відношенням нерозподіленого прибутку минулих років і поточного періоду плюс резервний капітал плюс амортизація до валюти бухгалтерського балансу. Характеризує потенційні можливості економічного росту підприємства.

4. Ефективність господарської діяльності визначається за допомогою показників рентабельності:

4.1. Рентабельність основної діяльності розраховується як відношення прибутку від реалізації (до оподаткування) до собівартості проданих товарів, продукції, робіт, послуг. Даний показник характеризує ефективність основної діяльності підприємства і робіт зі збуту продукції та дає змогу оцінити, який обсяг прибутку від реалізації отримують на 1 грн. витрат, пов'язаних із виробництвом і продажем продукції.

4.2. Рентабельність продажів розраховується як відношення прибутку до оподаткування до виторгу від реалізації і характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

4.3. Рентабельність активів розраховується як відношення прибутку до середнього за період розміру валюти балансу. Даний показник свідчить, який об'єм прибутку приносить 1 грн. сумарних активів підприємства. Доцільність використання даного показника під час оцінки інвестиційної привабливості обумовлена тим, що він дає змогу оцінити ефективність використання всього майна підприємства (прибутковість сумарних активів). За допомогою тих же активів підприємство буде одержувати прибутки й у наступні періоди діяльності.

Таким чином, запропонований перелік показників дає змогу врахувати такі важливі складники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства, як якість земельних ресурсів, ресурсівіддача і ділова активність, якість робочої сили, фінансова стійкість, можливості економічного росту та ефективність господарської діяльності. Крім того, відсутність вартісних величин робить дану методику неза-

лежною від впливу інфляції, що дає змогу її використовувати для аналізу часових трендів.

Експертні значення відібраних показників встановлювалися шляхом логістичного аналізу за даними 44 сільськогосподарських підприємств Сумської області. Під час побудови рейтингу за основу береться п'ять типів інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства, кожна з яких має певну кількість балів (табл. 1).

За даною схемою було складено рейтинг 44 сільськогосподарських підприємств Сумської області, кожне з яких отримало суму балів інвестиційної привабливості від 0 до 4. За допо-

могою регресійного аналізу з використанням пакету аналізу MS Excel була розроблена регресійна модель оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Рівень останньої в балах виступає як результативна ознака. Рівняння кореляційної залежності отримало вигляд:

$$Y_X = 0,8951 + 0,2731x_1 + 0,1972x_2 + 0,2613x_3 + 0,8022x_4 + 0,0169x_5,$$

де Y_X – рівень інвестиційної привабливості в балах;

x_1 – віддача основних засобів, грн.;

x_2 – віддача власного капіталу, грн.;

x_3 – віддача оборотних активів, грн.;

Таблиця 1

Бальна оцінка параметрів інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства

Показники	Ваговий коефіцієнт	Інвестиційна ситуація та кількість балів				
		Приваблива (4)	Задовільна (3)	Допустима (2)	Ризикова (1)	Абсолютно ризикова (0)
1. Виробничий потенціал						
Бонітет ґрунту	0,3	>70	60-70	50-60	40-50	<40
Приріст віддачі сільськогосподарських угідь	0,2	>20%	10-20%	5-10%	0-5%	<0
Приріст продуктивності праці	0,2	>20%	10-20%	5-10%	0-5%	<0
Процент зносу основних засобів	0,3	<20%	20-30%	30-45%	45-60%	>60%
2. Потенціал ділової активності						
Фондовіддача	0,3	>0,8	0,6-0,8	0,4-0,6	0,2-0,4	<0,2
Віддача власного капіталу	0,3	>0,4	0,3-0,4	0,15-0,3	0,1-0,15	<0,1
Оборотність оборотних активів	0,4	>2	1,8-2	1,4-1,8	1-1,4	<1
3. Фінансовий потенціал						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	>0,2	0,15-0,2	0,1-0,15	0,05-0,1	<0,05
Коефіцієнт покриття	0,1	>2	1,5-2	1-1,5	0,5-1	<0,5
Коефіцієнт автономії	0,4	>0,6	0,4-0,6	0,3-0,4	0,2-0,3	<0,2
Частка нагромадженого капіталу	0,3	>18%	13-18%	8-13%	3-8%	<3%
4. Ефективність господарської діяльності						
Рентабельність основної діяльності	0,4	>25%	10-25%	0-10%	-15%-0	<-15%
Рентабельність активів	0,2	>15%	5-15%	0-5%	-10%-0	<-10%
Рентабельність продажів	0,4	>20%	5-20%	0-5%	-20%-0	<-20%

Таблиця 2

Рейтинг сільськогосподарських підприємств за інвестиційною привабливістю

Підприємство	Віддача основних засобів, грн.	Віддача власного капіталу, грн.	Віддача оборотних активів, грн.	Коефіцієнт автономії	Рентабельність продажів, %	Рейтинг, бали
СТОВ «Шалигінське»	3,163	2,032	2,25	0,646	9,5	3,426
ТОВ «Велетень»	1,985	14,502	1,207	0,652	43,9	3,424
ЗАТ «Сад»	2,432	0,978	1,736	0,903	28,5	3,412
ПСП «Комишанське»	4,093	1,24	1,156	0,614	10,5	3,229
ТОВ «Україна»	2,735	1,181	1,284	0,679	16,1	3,027
СВК «АФ «Семенівська»	0,813	0,506	0,869	0,825	29	2,596
ТОВ «АФ «Світанок»	0,517	0,621	0,974	0,514	42,7	2,547
ПП «АПФ «Україна»	1,44	1,103	1,221	0,581	13,8	2,524
ТОВ «СААН-Агро»	0,917	0,739	1,749	0,810	5,2	2,486
ДП «АФ «Надія»	1,059	0,64	0,951	0,682	0,9	2,121

x_4 – коефіцієнт фінансової автономії;

x_5 – рентабельність продажів, %.

Достовірність результатів проведених розрахунків підтверджується значенням коефіцієнта кореляції на рівні 0,915, тобто зв'язок між досліджуваними ознаками дуже щільний. Величина коефіцієнта детермінації становить 0,834, отже, підвищення рейтингу інвестиційної привабливості на 83,4% залежить від перелічених чинників.

Практичне застосування даного підходу дає змогу оперативним шляхом оцінити перспективи інвестування коштів та надійність об'єкта інвестицій. При цьому інвестиційний потенціал підприємства та інвестиційний ризик виражені одним узагальнюючим показником, що дає змогу застосувати рейтингові порівняння.

З метою апробації результатів дослідження було відібрано 10 сільськогосподарських підприємств Сумської області з позитивною рентабельністю і належним рівнем фінансової автономії. На основі даних фінансової звітності можемо визначити їх інвестиційну привабливість і скласти рейтинг за цією ознакою (табл. 2).

Для більшої наочності величину рейтингу можна виразити у відсотках до максимальної кількості балів (4). У результаті СТОВ «Шалигінське», що займає перше місце в рейтингу, матиме інвестиційну привабливість на рівні 85,7%. У кінці списку – ДП «АФ «Надія», що має показник 53,1%.

Висновки. Отже, для визначення реальної інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства необхідна комплексна його оцінка з урахуванням виробничого та фінансового потенціалу, а також потенціалу ділової активності та ефективності виробництва. Такий підхід може бути цілком здійсненим в умовах як інфляційної, так і стабільної економіки.

Разом із тим слід зазначити, що необхідною і найважливішою передумовою поліпшення інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору та зміцнення їх фінансової стійкості є вирішення земельного питання та організація сучасного цивілізованого регульованого ринку земель сільськогосподарського призначення. Без ринку землі інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств буде неповною і

залишиться низькою, що не сприятиме надходженню коштів на інвестиційний ринок галузі.

Запропонована методика розрахунку охоплює всі основні процеси, що протікають у різних функціональних секторах внутрішнього середовища аграрного формування, у результаті чого забезпечується системний погляд на підприємство, який дає змогу виявити всі сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі стратегію перспективного розвитку. Доповнення запропонованої моделі аналізом неформальних показників дасть банку змогу об'єктивно визначитися в оцінці доцільності та умов кредитування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: [учебный курс] / И.А. Бланк – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
2. Басалай С.И. Бухгалтерский учет как инструмент повышения инвестиционной привлекательности агропромышленных корпораций в условиях переходной экономики / С.И. Басалай, Л.И. Хоружий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knigi1.dissers.ru/books/library2/2782-4.php>.
3. Циборщ К.В. Оценка инвестиционной привлекательности предприятий / К.В. Циборщ // Банковские технологии. – 2000. – № 4. – С. 18–26.
4. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М.Н. Крейнина. – М.: Дело и Сервис; МВ-Центр, 1994. – 456 с.
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству від 23.11.1998 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
6. Захарова Н.Ю. Проблеми оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств / Н.Ю.Захарова // Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 3. – С. 76–80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fbi.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/02/015zaxarova.pdf>.
7. Фомин П.А., Старовойтов М.К. Особенности оценки производственного и финансового потенциала промышленных предприятий / П.А. Фомин, М.К. Старовойтов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://publish.cis2000.ru/index.shtml>.